

Co-funded by
the European Union

[Jaamacadda Folk]

FATIMA2

Manhajka safiirada
da'da yar ee
xuquuqul insaanka
iyo sinnaanta

[FATIMA2_Module 3.2]

FATIMA 2

*FATIMA 2: Förebyggande av hedersrelaterat våld och förtryck mot kvinnor genom projekt med social påverkan och ömsesidigt lärande som leds av unga män
Ref. 101095877*

*FATIMA2-projektet har samfinansierats av EU:s program CERV-2022_DAPHNE. Författarna har ensamt ansvar för innehåll och material. Europeiska kommissionen kan inte hållas ansvarig för något användande av informationen som finns däri.
(Finansieringsref. 101095877)*

Nuxurka

Module 3.2 Wadahadal dhex mara jiilalka	4
UJEEDOOYINKA BARASHADA	6
HAWLAHA	7
A3.5 Jilidda wada hadalka dhex mara jiilalka	7
A3.6 xalalka jiilka	9
A3.7 rinjiyeynta jiilka: Midnimada kala duwanaanta	11

Module 3.2 Wadahadal dhexmara jiilal

HAGAHA isticmaale

Cutubka 1: Muhiimadda wada-hadallada dhexmara jiilasha si loo jebiyo meertada xad-gudubyada la xiriira sharafta

- Mawduuca 1: Saamaynta Dhaqanka: Baadh dhinacyada dhaqameed ee saameeya jiilalka kala duwan.
- Mawduuca 2: Awoodda wax-ka-beddelka ee wada-hadallada u dhexeeya jiilasha.

Cutubka 2: Gudbinta rabshadaha u dhexeeya jiilalka

- Mawduuca 1: Waalidiinta sida ilaha saamaynta leh ee dhaqanka rabshadaha.
- Mawduuca 2: Doorsoomayaasha-bulsheed-dad-doorsoomayaasha iyo qaababka rabshadaha dhex-dhexaadinta ah.

Cutubka 3: Abuurista dareen iyo isku xidh wax ku ool ah oo ka dhexeeya xuduudaha jiilka si looga hortago rabshadaha

- Mawduuca 1: Istickmaalka sheeko-sheekeysiga ee xuduudaha jiilka si looga hortago rabshadaha.
- Mawduuca 2: Muhiimadda ay leedahay wada-hadal wax ku ool ah iyo xiriir si loo jebiyo wareegga rabshadaha.

SHARAXA:

Module- **ka wada-hadalka u dhexeeya jiilalka** waxay diiradda saartaa siinta ka qaybgalayaasha aqoonta iyo xirfadaha looga baahan yahay inay wax ka qabtaan rabshadaha la xiriira sharafta (HRV). Waxay ka kooban tahay saddex qaybood oo sahaminaya saamaynta dhaqanka, gudbinta faca dhexdooda ee rabshadaha, iyo xeeladaha lagu abuurayo dareenka xuduudaha jiilka. Iyada oo la adeegsanayo waxqabadyada sida jilitaanka iyo shaqada kooxeed, kaqeybgalayaashu waxay horumariyaan fekerka muhiimka ah, kartida dhaqanka iyo dareenka. Cutubku waxa uu xooga saarayaa kartida wax-ka-beddelka ee wada-hadalka furan wuxuuna ku dhiirigeliyaa ka qaybgalayaasha inay aqoonsadaan suurto galnimada isbeddelka iyadoo la ilaalinayo hiddaha dhaqanka.

GOOL:

Module- **ka wada-hadalka u dhexeeya jiilalka** ujeedadeedu tahay in lagu wanaajiyo fahamka ka qaybgalayaasha, fekerka muhiimka ah iyo dareenka si wax looga qabto rabshadaha la xiriira sharafta

(HRV). Iyada oo loo marayo waxqabadyada sida **wada-hadalka la isku daray ee u dhexeeya jiilalka**, awoodda in si dhab ah loo fikiro ayaa la horumariyaa waxaana la xoojiyaa awoodda wada-hadalka. Hawsha **Xallinta Guud** waxa ay diiradda saartaa falanqaynta qaababka hab-dhaqanka iyo fahamka sida hab-dhaqanka waalidka iyo tirakoobka bulshadu u saameeyaan gudbinta rabshadaha. Rinjiyeynta Jiilka waxa ay dhiirigelisaa hal-abuurka muujinta si loo qadariyo kala duwanaanshaha loona horumariyo dareenka. Hadafyadani waxa ay awood siinayaan ka qaybgalayaasha in ay u doodaan isbeddel, jebiyaan wareegga xad-gudubyada la xidhiidha sharafta, iyo in ay gacan ka geystaan abuurista bulsho ammaan ah.

TILMAAMAHA KU SOCOTA TALIYAHA:

Tababaruhu waa u madax banaan yahay inuu la qabsado jimicsiga si ay ugu habboonaadaan kooxda dhalinyarada ah sida ugu fiican .

Talooyinka soo socdaa waxay khuseeyaan suurtagalnimada la qabsiga:

- Si loo habeeyo cutubka **wada-hadalka dhex-dhexaadinta** ee dhagaystayaasha da'da yar, waxaad ku bilaabi kartaa inaad fahanto dhaqdhaqaaqa kooxda oo aad xisaabta ku darsato sooyaalkooda iyo waaya-aragnimadooda. La qabso xaaladaha ku jira jilitaanka iyo dhaqankooda si loo kordhiyo ka-qaybgalka.
- Inta lagu jiro dhaqdhaqaaqyada kooxda, waa inaad noqotaa mid dabacsan oo u oggolow ka qaybgalayaasha inay doortaan door ama ku dhiirigeli isku dhafka si ay u soo saaraan aragtiyo kala duwan. Ku dhiirigeli ka qaybgalayaasha inay wadaagaan waayo-aragnimada shakhsi ahaaneed ee doodaha dhabta ah.
- Fududee wada-hadallo furan hawsha ka dib si kor loogu qaado wadahadal daacad ah. Farsamaynta **rinjiyeynta Jiilka** , waa inaad xisaabta ku dartaa noocyada kala duwan ee muujinta oo aad hubiso inay dhab ahaan tahay wax-ku-darka.
- Noqo mid dabacsan oo ku saabsan maaraynta wakhtiga, doodahana u daa inay si dabiici ah u horumaraan. Isku-dubarid tignoolajiyada oo leh go'aan wanaagsan haddii ay la socoto dookhyada. Tixgeli taageerada asxaabta si loo xoojiyo ka qaybgalayaasha oo kor loogu qaado shaqada kooxeed.
- Ilaali wacyiga xaalada oo si dhakhso leh ula qabso taageerada jawi waxbarasho oo togan, jawaab celin leh oo loo dhan yahay.

UJEDDOOYINKA BARASHADA

	Module/cutub	Ujeedooyinka waxbarashada		
		Aqoon	Xirfado	Mawqifyada
1	Wadahadal dhex mara jiilal	Ka dib marka ay dhameeyaan cutubka, ka qaybgalayaashu waa inay awood u yeeshaan inay...	Ka dib marka ay dhameeyaan cutubka, ka qaybgalayaashu waa inay awood u yeeshaan inay...	Module-ku wuxuu higsanayaa inuu horumariyo dabecadaha soo socda:
1.1	<p>Cutubka 1: Muhiimadda wada-hadallada dhexmara jiilasha si loo jebiyo meertada xad-gudubyada la xiriira sharafta</p> <p>Mawduuca 1: Saamaynta Dhaqanka: Baadh dhinacyada dhaqameed ee saameeya jiilalka kala duwan.</p> <p>Mawduuca 2: Awoodda wax-ka-beddelka ee wada-hadallada u dhexeeya jiilasha.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Aqoonso arrimaha dhaqameed ee saameeya jiilalka kala duwan, oo ay ku jiraan caadooyinka, caqiidooyinka iyo caadooyinka bulshada. 	<ul style="list-style-type: none"> Is barbar dhig dhinacyada dhaqanka oo caddeeya hooseeyayaasha guud. Samee fikirka muhiimka ah si aad u falanqeyso caadooyinka iyo caadooyinka dhaqanka. 	<ul style="list-style-type: none"> Samee hab-dhaqan rajo leh oo xoogga saar in isbeddelku suurtoagal yahay iyo in bulshooyinku horumari karaan iyagoo ilaalinaya hidahooda dhaqameed.
1.2	<p>Cutubka 2: Gudbinta rabshadaha u dhexeeya jiilalka</p> <p>Mawduuca 1: Waalidiinta sida ilaha saamaynta leh ee dhaqanka rabshadaha</p> <p>Mawduuca 2: Doorsoomayaasha-bulsheed-dad-doorsoomayaasha iyo qaababka rabshadaha dhex-dhexaadinta ah</p>	<ul style="list-style-type: none"> Faham sida dhaqanka waalidku, labadaba toos ah (dhibaato jireed) iyo mid aan toos ahayn (xadgudub niyadeed, dhaqan xakamaynaya), u saameeyo aragtida carruurta ee rabshadaha. Faham sida doorsoomayaal bulsho-bulsheed sida xaaladda dhaqan-dhaqaale ay u saameeyaan qaababka gudbinta rabshadaha. 	<ul style="list-style-type: none"> Samee xirfado lagu falanqeyyo qaababka hab-dhaqanka ee qoysaska ay dhibaataadu soo gaartay Wanaaji awoodooda dhaqameed si ay u fahmaan sida arrimaha bulsho-bulsheed ay ula falgalaan caadooyinka dhaqameed ee saameeya dhaqdhaqaaqa rabshadaha. 	<ul style="list-style-type: none"> Samee dareenka qoysaska ka soo jeeda asal-dhaqaale-dhaqaale oo kala duwan oo aqoonso caqabadaha dheeraadka ah ee ay la kulmi karaan jebinta wareegga rabshadaha.
1.3	<p>Cutubka 3: Abuurista dareen iyo isku xidh wax ku ool ah oo ka dhexeeya xuduudaha jiilka si looga hortago rabshadaha</p> <p>Mawduuca 1: Isticmaalka sheeko-sheekaysiga ee xuduudaha jiilka si looga hortago rabshadaha</p>	<ul style="list-style-type: none"> Fahmaan awoodda sheeko-sheegiddu u leedahay gudbinta shucuurta iyo aragtida dadka ay la kulmaan rabshadaha. Faham muhiimadda ay leedahay wada-xiriir furan oo daacad ah si loo jebiyo caqabadaha qoysaska ay 	<ul style="list-style-type: none"> Kobcinta kartida aad ku abuuri karto sheekooyin shakhsi ah oo soo jiidasho leh oo ixtiraamaya dhagaystayaasha. Samee xirfado dhegeysi firfircoon si kor loogu qaado fahamka, dareenka iyo ansixinta inta lagu 	<ul style="list-style-type: none"> Kobci dabecad dareen leh inta lagu jiro wada sheekaysiga oo fahan dareenka iyo aragtida dhammaan dhinacyada meel nabdoon si ay isu muujiyaan si xor ah.

	Mawduuca 2: Muhiimadda ay leedahay wada-hadal wax ku ool ah iyo xiriir si loo jebiyo wareegga rabshadaha.	saameeyeen rabshaduhu.	guda jiro wadahalada ku saabsan rabshadaha qarniyada oo dhan.	
--	---	------------------------	---	--

HAWLAHA

A3.5 Jilidda wada hadalka dhex mara jiilasha

Magaca hawsha	Jilidda wada hadalka dhex mara jiilasha
Hadafka	Si loo ekaysiiyo wada-hadallada dhexmara oo lagu dhiirigeliyo ka qaybgalayaasha inay sahamiyaan aragtiyo kala duwan oo ku saabsan rabshadaha la xidhiidha sharafta (HRV) ee ka dhex jira bulshooyinkooda.
Sharaxaada	<p>Tallaabada 1: U qaybi ka qaybgalayaasha kooxo yaryar (3-4 qof).</p> <p>Talaabada 2: Qaybi doorarka ka qaybgalayaasha koox kasta: qaarkood waxay ciyaaraan doorka dhalinyarada firfircoon ee u ololeeya isbeddelka, qaar sida oday dhaqameedyada ilaalinta hidaha dhaqanka iyo kuwa kale sida waaliddiinta oo u halgamaya in la helo dheelitirka dhaqanka iyo horumarka.</p> <p>Talaabada 3: Koox kasta sii xaalad la xidhiidha xadgudubka sharafta la xidhiidha ee ka dhex jira bulsho qurbo-joog ah ¹. Ku dar tafaasiisha dhacdo gaar ah oo lala xidhiidhiyay xadgudubka sharafta la xidhiidha iyo sida ay bulshadu uga jawaabtay.</p> <p>Talaabada 4: Koox kastaa waxay qabataa wada hadal la mid ah, halkaas oo ka qaybgalayaashu ay ku dhaqmaan doorkooda loo xilsaaray. Ku dhiirigeli ka qaybgalayaasha in ay si dhab ah u cabbiraan aragtidooda, iyada oo la tixgelinayo aragtida iyo qiyamka doorarka loo xilsaaray.</p> <p>Tallaabada 5: Bilow dood-kooxeed ka dib jilitaanka halkaas oo koox walba ay ku wadaagto khibradahooda iyo waxay barten.</p>
Nooca dhaqdhaqaaqa	Doorka ciyaarta
Muddada	60 daqiiqo

¹Erayga “qurbe-joog” waxa inta badan loo isticmaalaa in lagu tilmaamo koox tahriibayaal ah oo ku nool dal aan ahayn dalkii ay ka yimaadeen balse weli ku xidhan.

Meel bannaan iyo agab	Sawir qaade ama sabuurad cad si aad wax u qorto
Ujeedooyinka waxbarashada	<ul style="list-style-type: none"> • Samee fikirka muhiimka ah si aad awood ugu yeelatid inaad si qotodheer u falanqeyso caadooyinka dhaqanka iyo caadooyinka • Faham sida wada-hadalka dhex-dhexaadintu uu u dhaqmo sidii kicin si looga hor tago caadooyinka qotodheer ee la xidhiidha rabshadaha sharafta la xidhiidha • U mahad naq aragtiyo kala duwan oo abuur faham la wadaago oo ku saabsan muhiimadda wada-hadallada dhex-dhexaadinta ah si wax looga qabto rabshadaha la xiriira sharafta.
Module	Wadahadal dhex mara jiilal
Xigasho	<p>Wadahadal dhex mara jiilalka si loo ogaado loogana hortago rabshadaha, Silva Paola.</p> <p>https://www.un.org/esa/socdev/family/docs/egm11/EGM_Expert_Pape_Paola_Silva.pdf</p>

A3.6 xalalka jiilka

Magaca hawsha	Xalka jiilka
Hadafka	In la daaha ka faydo qaababka rabshada dhex mara oo si wada jir ah loo soo saaro fikrado lagu xaliyo si loo jebiyo goobada xunxun.
Sharaxaada	<p>Tallaabada 1: Ka qaybgalayaasha waxaa loo qaybiyaa kooxo yaryar (3-4 qof) waxayna wadaagaan sheekooyin qoys oo gaar ah oo la xiriira rabshadaha, iyadoo diiradda saaraya jiilal kala duwan. Koox kastaa waxay doorataa sheeko matalaysa si ay ula wadaagto kooxda wayn.</p> <p>Tallaabada 2: Ka dib marka la dhagaysto sheekooyinka matalayaasha, koox kastaa waxay ka hadlaysaa qiimeeyaal ama qaabab ay dhawraan, iyaga oo diiradda saaraya kiciyeyaasha, dhaqamada iyo arrimaha dhaqanka. Kooxuhu waxay qaab-dhismeedkan ku qoraan sabuurad guud ama jaantusyo.</p> <p>Tallaabada 3: Kooxuhu waxay si wadajir ah ula yimaadeen xalal wax ku ool ah oo cusub iyo xeelado lagu jebiyo wareegga rabshadaha ee qoysaska dhexdooda.</p> <p>Tallaabada 4: Koox kastaa waxay soo bandhigtaa qaab la arkay iyo xal la soo jeediyay oo loogu talagalay kooxda weyn. Soo jeedintu waa inay ahaataa mid kooban oo diiradda lagu saarayo qodobada ugu muhiimsan.</p> <p>Tallaabada 5: Bandhigyada ka dib, dood gaaban ayaa la qabtaa oo ka qaybgalayaashu ay su'aalo ku weydiin karaan oo ay jawaab celin ka bixin karaan xalalka la soo bandhigay.</p>
Nooca dhaqdhaqaaqa	Wadashaqeyn kooxeed
Muddada	75 daqiiqo
Meel bannaan iyo agab	Sawir qaade ama sabuurad cad si aad wax u qorto
Ujeedooyinka waxbarashada	<ul style="list-style-type: none"> • Samee xirfado lagu falanqeeyo qaababka hab-dhaqanka ee qoysaska ay dhibaataadu soo gaartay • Faham sida dhaqanka waalidku, labadaba toos ah (dhibaato jireed) iyo mid aan toos ahayn (xadgudub niyadeed, dhaqan xakamaynaya), u saameeyo aragtida carruurta ee rabshadaha. • Faham sida doorsoomayaal bulsho-bulsheed sida xaaladda dhaqan-dhaqaale ay u saameeyaan qaababka gudbinta rabshadaha.
Module	Wadahadal dhex mara jiilal
Xigasho	Markowitz , Fred. (2001). "Dabeecadaha iyo rabshadaha qoyska: Isku xirka fikradaha jiilka iyo dhaqanka." <i>Joornaalka Rabshadaha Qoyska</i> .

<https://www.researchgate.net/publication/225850201> Attitudes and Family Volence Linking Intergenerational and Cultural Theories

A3.7 rinjiyeynta Jiilka: Midnimada kala duwanaanshaha

Magaca hawsha	Rinjiyeynta jiilka: Midnimada kala duwanaanshaha
Hadafka	Si loo sahamiyo aragtiyaha jiilka ee shaqada ka hortagga rabshadaha iyada oo loo marayo tibaax farshaxan oo iskaashi ah, iyada oo xoogga la saarayo midnimada kala duwanaanshaha.
Sharaxaada	<p>Talaabada 1: Ka qaybgalayaasha waxaa loo qaybiyaa kooxo yaryar (3-4 qof). Ka qaybgalayaashu waxay ka wada hadlayaan oo ay si wadajir ah uga fikiraan aragtiyaha jiilka ee shaqada ka hortagga rabshadaha ee qoysaskooda ama bulshooyinka dhexdooda.</p> <p>Talaabada 2: Bixi shiraac weyn, maran ama warqad muraayad ah iyo sahay farshaxan (rinji, burush, calaamadeeyayaal, iwm.). Ka qaybgale kasta, oo metelaya jiil kala duwan, wuxuu wax ku darsadaa sawir-gacmeedka isagoo rinjiyeynaya ama sawiraya calaamado, sawirro ama farriimo matalaya aragtidooda faca ee shaqada ka hortagga rabshadaha (tusaale sawir qoys oo ku soo ururay miiska cashada, sawir qaybo halxiraale ah oo u dhigma. ama qoraal farriimo togan leh).</p> <p>Talaabada 3: Hoosta ama agteeda muraayada, ka qaybgalayaashu waxay qoraan qoraallo gaagaaban oo sharxaya calaamadaha ama sawirada ay ku biiriyeen iyo aragtida jiilka ee ay matalaan.</p> <p>Tallaabada 4: Kooxuhu waxay u soo bandhigaan kooxda oo dhan sawir-gacmeedkooda. Bandhigyada ka dib, tababaruhu waxa uu u qoondayn karaa wakhti uu dib u milicsado halkaas oo ka qaybgalayaashu ay ka doodayaan mawduucyada muraayadda, calaamadaha iyo midnimada la muujiyay inkasta oo ay kala duwan yihiin jiilka.</p> <p>Tallaabada 5: Ka qaybgalayaashu waxay si wadajir ah uga fikiraan ficillada kor loogu qaadayo midnimada iyo wada-xiriirka xudduudaha jiilka ee qoysaskooda iyo bulshooyinkooda.</p>
Nooca dhaqdhaqaaqa	Wadashaqeyn kooxeed
Muddada	75 daqiiqo
Meel bannaan iyo agab	Sharaca maran ama warqad muraayad ah iyo agab farshaxan (rinji, burush, calaamadeeyayaal, iwm.)
Ujeedooyinka waxbarashada	<ul style="list-style-type: none"> • U fiirso kala duwanaanshaha waayo-aragnimada nolosha ee gudaha iyo inta u dhaxaysa jiilalka, waayo-aragnimada rabshadaha la xiriira sharafta. • Kobci dabecad dareen leh inta lagu jiro wada sheekeysiga oo fahan dareenka iyo aragtida dhammaan dhinacyada meel nabdoon si ay isu muujiyaan si xor ah.
Module	Wadahadal dhex mara jiilal
Xigasho	Mashruuca sawirka ee xuduudaha jiilku wuxuu isu keenaa jiilalka https://www.youtube.com/watch?v=GaEaLoiUOXo